

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Aardgaswinning in blok N05-A (GEMS-gebied)

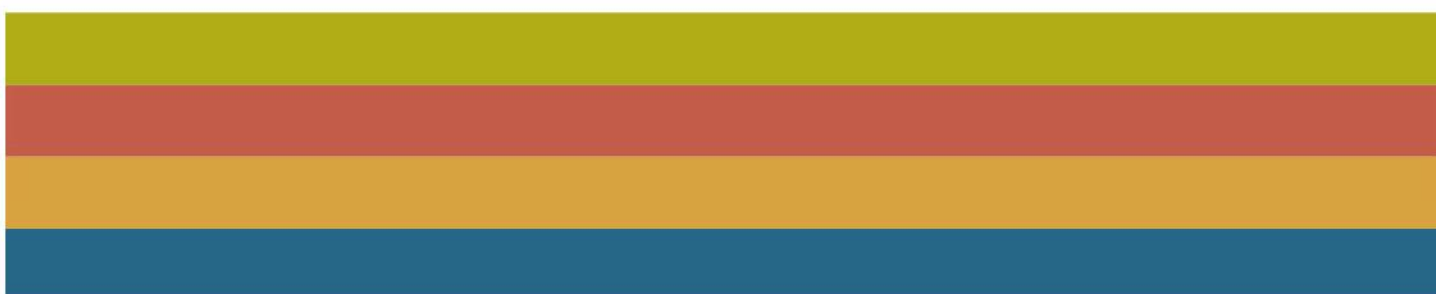
Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

21 juli 2021 / projectnummer: 3417

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies over het MER in het kort

ONE-Dyas wil aardgas winnen uit het veld N05-A en de omliggende potentiële gasvelden. Deze velden liggen in de Noordzee ten noorden van Schiermonnikoog op de grens van Nederland en Duitsland. Hiervoor wordt een onbemand productieplatform geïnstalleerd, een aantal putten geboord door middel van een tijdelijk boorplatform en een aardgasleiding aangelegd met aansluiting op een bestaande leiding in de Noordzee. Voor deze activiteiten vraagt ONE-Dyas verschillende vergunningen aan. Voor het besluit hierover is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

Het MER gaat in op de gevolgen van de aardgaswinning in veld N05-A en de omliggende potentiële gasvelden. Het MER behandelt de aanleg-, boor-, productie- en ontmantelingsfase en het transport en maakt onderscheid tussen effecten in Duitsland en Nederland. Belangrijk voor de keuze voor de locatie van het platform (oranje punt in figuur 1) is dat vanaf dit punt vier omliggende potentiële gasvelden bereikt kunnen worden. Het voorkeursalternatief omvat onder andere een aansluiting op een bestaande hoofdtransportpijpleiding in de Noordzee, de elektrificatie van het platform door een nabijgelegen windpark in Duitsland (in plaats van opwekking met zelf gewonnen aardgas) en het lozen van boorgruis en -spoeling op waterbasis in zee.

Voor (beschermde) soorten zoals vogels en onderwaterleven zijn negatieve effecten te verwachten, net als voor andere milieuaspecten. Het project scoort met name in de boorfase negatief op landschap, vanwege zicht op het platform. In Duitsland zijn de effecten vergelijkbaar, hoewel de effecten voor natuur vaker als neutraal beoordeeld zijn.¹

Wat is het advies van de Commissie?

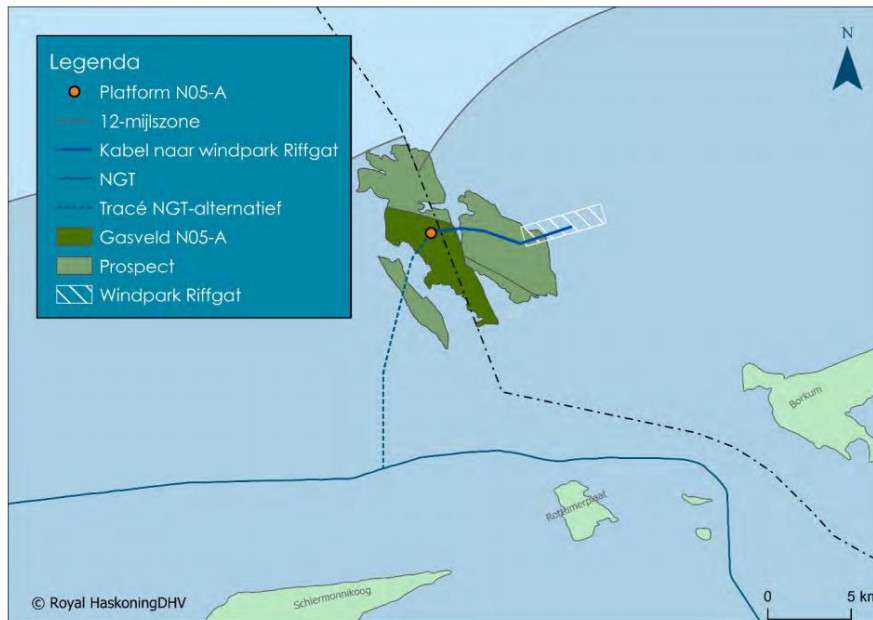
Het MER is uitgebreid en behandelt veel noodzakelijke onderwerpen. Het MER is goed leesbaar. **De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat op een aantal punten informatie mist die essentieel is om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming over de aardgaswinning. Het gaat om de volgende punten:**

- Onderbouwing van locatiekeuze van het platform, waaruit blijkt of er al dan niet alternatieve locaties zijn met mogelijk minder milieugevolgen. Belangrijke openstaande vragen hierbij zijn waar in het gebied Borkumse Stenen de stenen liggen en wat de gevolgen van lozing van boorgruis en afvalwater zijn voor het voorkomen en de vestiging van hardsubstraatfauna zoals oesters en zandkokerwormen;
- Inzicht in de verstorende effecten op zwarte zee-eenden, die mogelijk voedsel zoeken in de omgeving van het platform;
- Heldere presentatie van de resultaten van de berekende emissie en depositie van stikstof en de mogelijk nadelige gevolgen daarvan op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

¹ Voor de volledigheid merkt de Commissie op dat zij niet toetst aan de Duitse wetgeving.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over boringen en aardgaswinning in veld N05-A en omgeving.²

Daarnaast valt op dat in de zienswijzen veel vragen worden gesteld over de nut en noodzaak van het project. De Commissie beveelt aan om hierop in te gaan, bijvoorbeeld door de eindtermijn voor de vergunning toe te lichten.

Figuur 1 –N05–A aardgasveld en beoogde ligging platform, potentiële gasvelden, pijpleidingen en kabel. De onderbroken lijn door gasveld N05–A is de Nederlands–Duitse grens.³

Aanleiding MER

ONE–Dyas wil uit het veld N05–A maximaal 7,5 miljard Nm³ aardgas winnen. Vanaf het te installeren platform wil ze proefboringen doen in de omliggende potentiële gasvelden, en daar mogelijk ook aardgas winnen. Dit MER is ook opgesteld voor de vergunningaanvragen voor de proefboringen. Het productieplatform wordt gebruikt voor het behandelen van het aardgas. Voor het transport van het gas naar het vasteland is er een pijpleiding gepland. De boorlocatie ligt circa 20 kilometer van zowel Borkum als Schiermonnikoog. Het projectgebied ligt in het gebied de Borkumse Stenen en in de nabijheid van een aantal Natura 2000–gebieden. Ook bevindt zich in de buurt⁴ een oesterbankherstelproject. De boorlocatie die is voorzien valt in een gebied met stenen dat mogelijk kwalificeert als ‘riffen’, een zeldzaam habitat (1170). Het projectgebied wordt gebruikt door onder andere scheepvaart, recreatie, zandwinning, energiewinning en visserij.

Om de milieugevolgen van de vergunning voor het winnen van aardgas in de Noordzee te kunnen beoordelen is een MER opgesteld. De minister van Economische Zaken en Klimaat is verantwoordelijk voor de m.e.r.–procedure en is het bevoegd gezag voor het verlenen van de mijnbouwmilieuvergunning.

² ONE–Dyas heeft schriftelijk (4–9–2021) laten weten dat het voorkeursalternatief mogelijk wijzigt voor wat betreft de lozing van productiewater en boorgruis, wat belangrijke informatie is voor de aanvulling op het MER.

³ De ligging van natuurgebieden in Nederland en Duitsland is te zien op figuur 3–1, 3–2 en 3–3 in de Natuurtoets, bijlage 9 bij het MER.

⁴ De zienswijze van het WNF geeft aan dat het vergunde gebied voor het oesterherstelproject zich bevindt op een afstand tussen 745 tot 1435 m van de voorgenomen locatie van het platform in plaats van de 1500 meter die in het MER genoemd wordt.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is het bevoegd gezag betreffende de Passende beoordeling en het mogelijk verlenen van een natuurbeschermingswetvergunning.

Rol van de Commissie

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft aan de Commissie m.e.r gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3417](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de minister van Economische Zaken en Klimaat.

2.1 Natuur

Het aardgaswingebied N05-A en het platform liggen in het zuidelijke deel van de Borkumse Stenen. Dit gebied is – samen met het naastgelegen Duitse Natura 2000-gebieden ‘Borkum Riffgrund en Borkum Riff’ – van grote betekenis voor de natuur. Dit geldt in het bijzonder voor het zuidelijk deel, waarvoor het ministerie van LNV verkent of dit mogelijk kan worden aangewezen als Natura 2000-gebied (aansluitend bij de Noordzeekustzone). Het gebied ligt ook nabij andere Natura 2000-gebieden zoals Noordzeekustzone, Waddenzee, Duinen Schiermonnikoog en het Duitse Natura 2000-gebied Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer.⁵ Het MER besteedt ruim aandacht aan de natuurgevolgen van het project, maar op drie punten heeft de Commissie nog opmerkingen.

2.1.1 Onderbouwing locatiekeuze voor het platform

Het platform is gepland midden in een gebied met grote stenen (figuur 2). Uit diverse bronnen, zoals de geologische kaart (TNO 2006, Sheet Terschellingbank: Seabed Sediments), blijkt dat er slechts enkele van dergelijke gebieden met grove sedimenten in de Borkumse Stenen liggen. Ze worden gekarakteriseerd door een hoge biodiversiteit en herbergen soorten die wijzen op Habitat 1170⁶ (riffen) dat in de Nederlandse Noordzee verder alleen wordt aangetroffen in het Natura 2000-gebied Klaverbank. In een dergelijk gebied is de vestiging van de OSPAR-soorten platte oester (*Ostrea edulis*) en gestekelde zandkokerworm (*Sabellaria*

⁵ Meerdere zienswijzen gaan in op het verschil tussen de wetgeving tussen Duitsland en Nederland. In Duitsland is de (natuur)regelgeving strenger dan in Nederland.

⁶ Circa 979 ha binnen het gebied (fig. 27 in Bos, O.G., S. Glorius, J.W.P. Coolen, J. Cuperus, B. van der Weide, A. Aguera Garcia, P.W. van Leeuwen, W. Lengkeek, S. Bouwma, M. Hoppe & H. van Pelt 2014. Natuurwaarden Borkumse Stenen, Project Aanvullende beschermde gebieden. Imares Rapport C115.14). De Natuurtoets laat zien dat ook in Duitsland dit habitatype zeldzaam is.

spinulosa) niet uit te sluiten.⁷ De eerste soort kan daarbij profiteren van het oesterbankherstelproject in de onmiddellijke omgeving. De plaatsing van het platform, het boren en het lozen van boorgruis en afvalwater kunnen de biodiversiteit van dit zeldzame habitat⁸ aantasten. De locatiekeuze vraagt daarmee om een grondige onderbouwing.⁹

Het MER geeft aan dat het veld N05-A en de potentiële gasvelden goed bereikbaar zijn vanaf de beoogde platformlocatie. Milieueffecten en zichtbaarheid worden wel genoemd, maar uit het MER blijkt onvoldoende welke rol deze aspecten hebben gespeeld in de locatieafweging. Ook is niet duidelijk of er een alternatieve locatie is met mogelijk minder milieugevolgen.

Locatie van stenen rondom platformlocatie onbekend

Het MER bevat conflicterende informatie over de aanwezigheid van grote stenen op de beoogde boorlocatie. Enerzijds toont het archeologierapport grote stenen rondom de geplande boorlocatie (figuur 2) en meldt het GeoXYZ¹⁰ habitatrapport dat dat juist bij deze locatie grof sediment met grind, stenen en keien voorkomt. Het MER duidt ook op technische problemen door de aanwezigheid van stenen. Anderzijds meldt de Natuurtoets¹¹ over de beoogde boorlocatie dat 'het platform wordt geplaatst in een gebied waar weinig stenen liggen'.

Gevolgen van lozing boorgruis en productiewater onvoldoende onderbouwd

Volgens het MER verstoort het project 16,4 hectare in de Borkumse Stenen door 'trenching', en 13 hectare door boorgruis (tijdens de boorfase) en door de lozing van afvalwater (tijdens de productiefase).¹² Het volume van het boorgruis dat bij het boren vrijkomt is in het MER uitvoerig beschreven. Bij 12 boringen kan de laagdikte lokaal oplopen tot meer dan 2,5 m. De lozing ervan zal het bodemleven op en rond stenen verstikken en kan ook nadelige gevolgen hebben doordat de korrelgrootte en chemische samenstelling van het sediment verandert. Het materiaal zal zich verspreiden onder invloed van de getijstrooming en in combinatie met zware stormen kan het in een groter gebied terecht komen. Daarnaast is er nog het effect van boorspoeling. Een en ander kan ook invloed hebben op het nabijgelegen oesterbankherstelproject. De stelling dat dit herstelproject niet beïnvloed wordt door het lozen van boorgruis en -spoeling¹³ wordt onvoldoende onderbouwd, ook in het licht van de grotere afstand tot het platform die in het MER wordt gehanteerd².

Het MER gaat in op de **lozing van productiewater** en toont de lozingsconcentraties van verschillende stoffen. Uit een vergelijking met de achtergrondwaarden¹⁴, blijkt dat de

⁷ De kwaliteit van de dropcam-opnamen is onvoldoende om de aanwezigheid van deze soorten uit te sluiten.

⁸ De Natuurtoets geeft aan dat in gebieden met grote stenen in beginsel hoge natuurwaarde van hardsubstraatsoorten aanwezig zijn.

⁹ Het MER redeneert vanuit de aanname dat één platform minder schade toebrengt dan twee. De Commissie wijst erop dat de milieugevolgen grotendeels afhangen van de locatie van het platform of de platforms.

¹⁰ Habitat assessment report, GEOxyz Report No. LU0022H-553-RR-04, revision 2.1; Environmental baseline survey report, GEOxyz Report No. LU0022H-553-RR-05, revision 1.1.

¹¹ Natuurtoets, bladzijde 89.

¹² Natuurtoets, bladzijde 93, tabel 6-17.

¹³ Hoofdrapport, tabel 37.

¹⁴ OSPAR Commission 2020. Discharges, Spills and Emissions from Offshore Oil and Gas Installations in 2018, tabel 4.3. OSPAR is het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan (Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic).

lozingsconcentraties van kwik, cadmium en lood –ook na verdunning– relatief hoog zijn. Ook de hoeveelheid benzeen die door dit platform geloosd zou worden is relatief hoog.¹⁵

De genoemde concentraties in het boorgruis en het afvalwater vallen weliswaar binnen de Nederlandse normen, maar kunnen desondanks nadelige gevolgen hebben voor het zeldzame habitat en de daar voorkomende soorten. Wat de gevolgen van bovenstaande effecten zijn op bodemleven van het hardsubstraat, blijkt nog niet uit het MER. Naast verstikking van bodemleven door bedekking kan ook een verandering in de chemische samenstelling van het substraat (door lozingsstoffen in het boorgruis en in het afvalwater) zorgen voor een langdurig ongeschikt habitat. Breng deze gevolgen voor bodemdieren in beeld. Vergelijk bijvoorbeeld aan de hand van literatuuronderzoek welke concentraties van afvalstoffen schelpdieren, met name platte oester, aankunnen. Maak hierbij aan de hand van een gemodelleerde verspreidingspluim onderscheid tussen de gevolgen in de nabijheid en op grotere afstand van het lozingspunt. Vat de berekende concentraties en lozingsvracht aan verontreinigde stoffen samen in tabellen (zowel voor de bodem als voor de lozingen in de waterkolom) en vermeld daarbij de achtergrondwaarden en de normstelling voor Nederland en Duitsland.

Laat daarnaast zien welke mitigerende maatregelen er mogelijk zijn, zoals het filteren en/of herinjecteren van het afvalwater.

Locatie met minder milieueffecten?

In het MER zijn de gevolgen van één locatie onderzocht, maar wordt onvoldoende onderbouwd dat er geen andere locatie met minder milieueffecten is. Indien een boorlocatie wordt gekozen buiten het veld met grote stenen faciliteert dat wellicht ook een aantal milieuvriendelijke technieken, zoals alternatieven voor heien en het gebruik van zuigankers. Door een zuidelijker locatie wordt bovendien de kans kleiner dat het oesterbankherstelproject wordt beïnvloed.

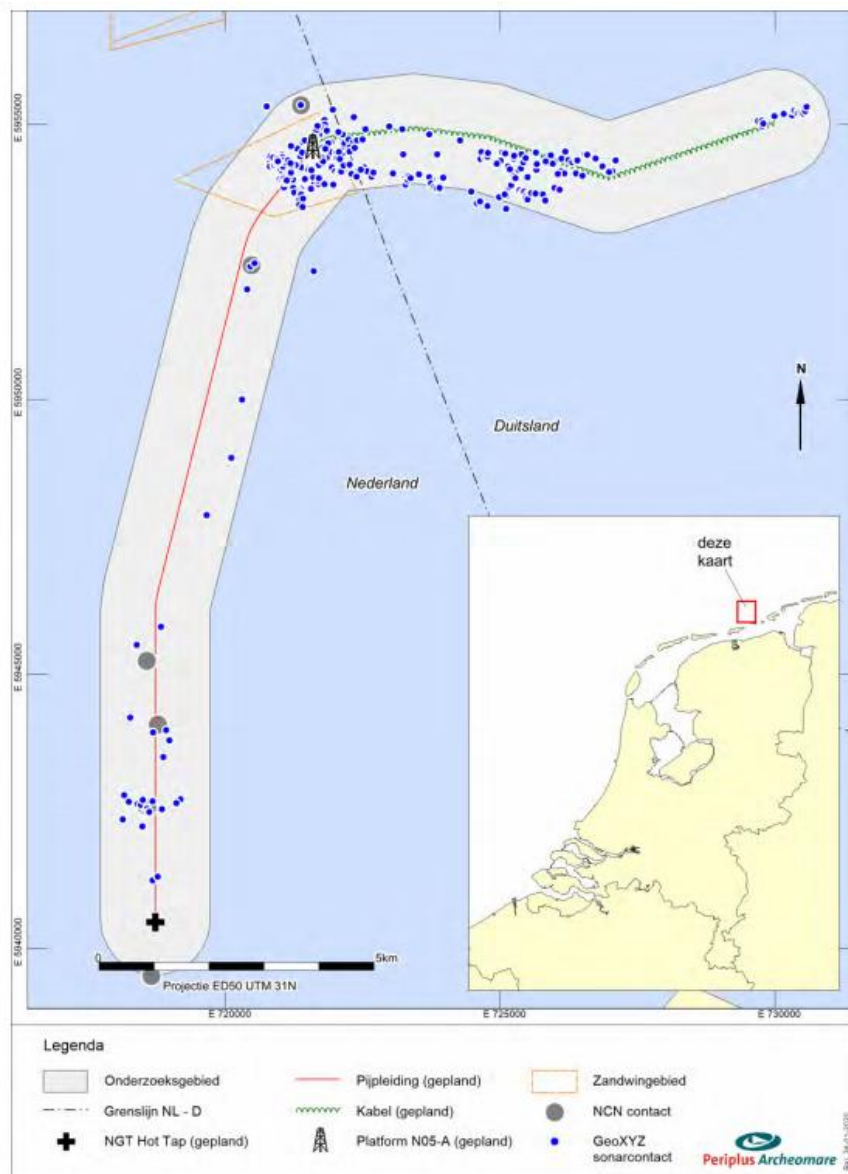
In het rapport van GEOxyz is sprake van een alternatieve locatie, zuidzuidoost van de locatie die is onderzocht in het MER. Deze locatie bevindt zich buiten het bovengenoemde veld met grote stenen. Uit een mondelinge toelichting¹⁶ bleek dat deze afviel vanwege hoge natuurwaarden op het alternatieve kabeltracé vanaf het windpark (Grab_C3_2). Hoewel deze overweging navolgbaar is, lijkt het niet onmogelijk een zodanig kabeltracé te kiezen dat de hoge natuurwaarden worden vermeden. Deze mitigerende maatregel is in het MER niet beschreven. Uit het aspect ‘zicht vanaf de kust’ in het MER blijkt voorts dat het platform ook zuidelijker geplaatst zou kunnen worden.

¹⁵ Deel 2 Milieueffecten tabel 13. Benzeen maakt volgens het MER circa 80 procent uit van de 58,7 ton opgeloste aromaten in het productiewater dat met het productiewater geloosd wordt in zee (bij een normale operatie van 60 m³ water/dag gaat het om 2850 kg). Uitgaande van een gemiddelde totale jaarlijkse lozing van alle platformen in de periode 2009–2018 van 47 ton benzeen (80% van 58,7 ton BTEX fractie), is de aangegeven hoeveelheid op jaarbasis door platform N05–A hoog te noemen (OSPAR 2020). In haar zienswijze verzoekt het Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz een toelichting op de lozing van Benzol, Kwik, Cadmium en Nikkel. Zo geldt voor het bereiken van een goede chemische toestand van Duitse wateren voor bijvoorbeeld Kwik dat een meetbare verhoging van de concentratie niet is toegestaan omdat de bovengrens al wordt overschreden.

¹⁶ Tijdens het startoverleg van de werkgroep van de Commissie met het bevoegd gezag, initiatiefnemer en adviseur van 26 mei 2021.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming:

- Ruimtelijk inzicht te geven voor bodem en natuur en dit te ondersteunen aan de hand van een gedetailleerde sedimentkaart, een beschrijving van de bijbehorende natuurwaarden en andere relevante kaartlagen;
- In te gaan op de effecten voor natuur vanwege het lozen van het boorgruis, -spoeling en afvalwater en te beschrijven welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn;
- De locatieafweging van het platform nader te onderbouwen en aan de hand van milieueffecten te laten zien welke alternatieve locaties mogelijk zijn.

Figuur 2 Locatie van sonarcontactpunten wat een indicatie is voor keien en stenen. Bron: Bijlage 10, archeologierapport, Periplus Archeomare, figuur 21).

2.1.2 Zwarte zee-eenden

Het gebied ten zuiden van de voorgenomen boorlocatie is buiten het broedseizoen een belangrijk foerageer- en rustgebied voor onder meer zwarte zee-eenden.¹⁷ Zwarte zee-eenden foerageren in de noordelijke kustzone tot een diepte van 15 m of meer, en komen daarmee tot vrij noordelijk in de kustzone in grote aantallen voor (vooral in het voorjaar). In de Natuurtoets¹⁸ is aangegeven dat zeevogels in de omgeving van het beoogde platform vanwege de diepte (20–27 m) sporadisch voorkomen, en dat effecten op foeragerende vogels, in het bijzonder de zwarte zee-eend, daarom op voorhand zijn uitgesloten. Gezien evenwel de korte afstand (circa 1,5 km) van de voorgenomen platformlocatie tot het ondiepere kustgebied (minder dan 20 meter diep), het feit dat Zwarte zee-eenden ook op grotere diepten dan 15 m kunnen foerageren en de mogelijke versturende invloed van onder meer helikopterlandingen (verstoord oppervlak helikopter bij landing is ongeveer 11 km²) is voor deze conclusie een nadere ruimtelijke onderbouwing nodig.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, nader te onderbouwen of en in hoeverre het voorgenomen project nadelige invloed kan hebben op de zwarte zee-eendenpopulatie, onder meer aan de hand van het voorkomen van versturende activiteiten (periode, ruimtebeslag) en zwarte zee-eenden in tijd (seizoensvoorkomen) en ruimte.

2.1.3 Stikstofuitstoot

Algemeen

In het MER en de bijlagen is aandacht besteed aan stikstofdepositie, deze informatie is verspreid gepresenteerd. In het hoofdrapport¹⁹ ontbreken de effectscores voor stikstof in verschillende tabellen, waaronder de eindtabellen. In de tekst wordt wel beschreven dat elektrificatie tot een veel lagere uitstoot van NO_x leidt, maar dit wordt in het hoofdrapport niet ondersteund met getallen.²⁰ Hierdoor geeft het hoofdrapport geen helder inzicht in de milieueffecten van stikstof.

Daarnaast is een addendum toegevoegd met de nieuwste inzichten, waardoor een aantal opmerkingen in het MER niet meer relevant is.²¹ Zo wordt in het MER²² nog over een Passende beoordeling gesproken voor stikstof, maar deze vervalt volgens het addendum. In het addendum zijn wel berekeningen met AERIUS gemaakt, maar het bevat niet alle informatie die nodig is voor een beoordeling van de effecten (zie onder).

Berekeningen stikstofdepositie

Uit het addendum blijkt dat tijdelijk stikstof wordt uitgestoten tijdens de bouwfase en dat de stikstofuitstoot tijdens de exploitatiefase zeer laag is in geval van elektrificatie van het platform. Het rapport beschrijft dat deze depositie afkomstig is van mobiele werktuigen

¹⁷ Zie onder meer verspreidingkaarten in de kustzone in Zee, E. van der, P.W. van Horssen, Martin Poot, R. de Jong, 2020. PMR NCV monitoring zwarte zee-eenden Voordelta. Jaarrapport 2018–2019. A&W-rapport 2526zze.5. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

¹⁸ Bladzijde 70 van de Natuurtoets.

¹⁹ Bijvoorbeeld tabel 45, bladzijde 80.

²⁰ Deel 2, bladzijde 252, bevat wel effectscores.

²¹ Het addendum is van 12-1-2021. 'De Passende beoordeling, bijlage M15 van het MER, komt in zijn geheel te vervallen. Ook de aanvulling met betrekking tot de stikstofdepositie in het addendum van 25 november 2020 komt in zijn geheel te vervallen. Deze zijn vervangen door de herziene berekening van de stikstofdeposities in bijlage 1 van dit document.'

²² In ieder geval in de publieksvriendelijke samenvatting en in het MER op bladzijde 65 en 153–155.

tijdens de aanlegfase en dat deze emissies onderdeel zijn van de achtergronddepositie. Om die reden zouden er geen stikstofeffecten van dit project te verwachten zijn.

Op 1 juli 2021 is artikel 2.9a van de Wnb in werking getreden, en tegelijk artikel 2.5 Besluit natuurbescherming.²³ Hierin wordt bepaald dat de stikstofeffecten uit de aanlegfase niet betrokken hoeven te worden bij het besluit over een natuurvergunning. Deze wetswijziging heeft geen betrekking op de inhoud van een project-m.e.r.

Het MER gaat uit van deze vrijstelling. Weliswaar is hiermee de juridische uitvoerbaarheid binnen de Wnb verzekerd, maar daarmee zijn niet de milieueffecten en mogelijke maatregelen in beeld. Hierdoor kunnen de mogelijke negatieve effecten en de mogelijke maatregelen niet meewegen bij het besluit over het project.

Daarvoor moet duidelijk zijn waar de stikstofdepositie neerslaat. Het MER stelt terecht dat er geen stikstofgevoelige habitats op zee voorkomen, maar laat niet zien of de stikstofdepositie ook het land met stikstofgevoelige habitats bereikt en wat daarvan de gevolgen zijn.

Maak daarnaast inzichtelijk in het MER of naast elektrificatie van het platform er nog andere mitigerende maatregelen zijn die de stikstofdepositie in de aanleg- en gebruiksfase kunnen beperken.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming:

- te zorgen voor een eenduidige presentatie van de informatie over stikstofdepositie in het MER en de bijbehorende stukken;
- inzicht te geven wat de stikstofdepositie van de aanleg- en gebruiksfase is en op welke Natura 2000-gebieden dit mogelijk effect heeft;
- te onderbouwen of stikstofemissie door het nemen van maatregelen nog verder beperkt kan worden.

Daarnaast valt op dat er wat betreft stikstof geen verschil is tussen het verkeer vanuit Den Helder en Eemshaven als vertrekpunt. Dit komt omdat hier het uitgangspunt toegepast is dat alleen de stikstofuitstoot meetelt van de route tot waar het verkeer opgaat in het heersende verkeersbeeld. Op basis van dat uitgangspunt is er geen verschil tussen beide havens. Het netto-effect op milieu is bij Den Helder vanwege de vaar- en vliegafstand groter, maar het MER laat dit niet zien. De Commissie beveelt aan om het MER op dit punt aan te passen.

2.2 Cumulatie van milieueffecten

In het MER is ingegaan op de cumulatie van natuureffecten van het plaatsen van platform en de boringen met de eigen activiteiten, Ook andere activiteiten, bijvoorbeeld de al vergunde zandwinning in het gebied, kunnen verstorend zijn, zoals geluid voor bruinvissen²⁴ en trillingen en verstoring voor bodemleven. Het MER gaat hier wel op in, maar geeft geen

²³ De Commissie wijst erop dat de partiële vrijstelling voor de bouwsector nog niet openbaar met stikstofberekeningen onderbouwd is. Hierdoor is niet duidelijk of de stikstofemissies van aanlegfases kunnen leiden tot significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Dit kan naast de ecologische risico's ook juridische consequenties krijgen in procedures.

²⁴ Een aspect van de Duitse normstelling wordt in het MER niet volledig benoemd, maar is wel relevant bij de cumulatie van onderwatergeluid: verstorend onderwatergeluid mag maximaal 10% van een Natura 2000-gebied beslaan, maar wat niet ter sprake komt is dat daarbij een SEL van 140 dB geldt. Dit ligt 20 dB lager dan de norm buiten de Natura 2000-gebieden. Dit is terug te vinden in de zienswijze van het Bundesamt für Naturschutz. In deze zienswijze verzoekt het BfN met name in het voorjaar en de vroege zomer af te zien van geluidsintensieve werkzaamheden in verband met hoge dichtheden van bruinvissen.

inzicht in de duur van de diverse activiteiten. Een leefgebied dat langdurig verstoord wordt kan daardoor ongeschikt worden als habitat voor verstoringsgevoelige soorten. Geef daarom inzicht in de duur van de effecten van de geplande windturbineparken, boringen, seismisch onderzoek en scheepvaart.

De Commissie beveelt aan om een inschatting te geven van de duur is van de verschillende verstorende activiteiten in het gebied en wat daarvan de milieugevolgen zijn.

VOORLOPIG

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Peter van der Boom MA
drs. Jan van Dalfsen
drs. Sander Kabel
dr. Godfried van Moorsel
drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)
Marianne Schuerhoff MSc (secretaris)
ing. Eddy Wymenga

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Omgevingsvergunning, mijnbouwvergunning en vergunning(en) ingevolge de Wet natuurbescherming (gecoördineerd met de omgevingsvergunning).

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C17.2 “De winning van meer dan 500.000 m3 gas per dag” en D08.1 “De aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding voor het transport van gas”. Daarom is een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluiten

Minister van Economische Zaken en Klimaat en minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Initiatiefnemer besluiten

ONE-Dyas B.V namens EBN B.V., Hansa Hydrocarbons Limited en ONE-Dyas.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 16-6-2021 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3417](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

